สงครามอ่าวเปอร์เซียทำให้ปาเลสไตน์อับจน และความสิ้นหวังพัฒนาเป็น'การโจมตีพลีชีพ'

เอเชียไทมส์ – "เมื่อไหร่เราถึงจะเลิกแกล้งทำเป็นว่าเราไม่ได้อยู่ในสงครามกันเสียทีนะ ?" "ศัตรูฉลาดๆ จะจัดการกับคุณในจุดที่คุณคิดว่าคุณปลอดภัย"

ภาพยนตร์เรื่อง "เพิร์ล ฮาร์เบอร์" ซึ่งนำออกฉายเมื่อเร็วๆ นี้ ให้ประธานาธิบดีแฟรงคลิน ดี. รูสเวลต์ กับ นายทหารการข่าวของกองทัพเรือผู้เฉียบแหลมคนหนึ่ง เป็นผู้พูดประโยคสำคัญมาก 2 ประโยคนี้ ก่อนเกิดการโจมตีในครั้งกระโน้น ซึ่งหลายๆ ด้านด้วยกันประพิมพ์ประพายกับการโจมตีนิวยอร์กและวอชิงตันที่เกิดขึ้นในวันอังคารที่แล้ว(11) การโจมตีทั้ง 2 คราวนี้มีข้อที่สามารถนำมาเปรียบเทียบได้มาก และบางทีอาจจะเป็นเพราะมันเกิดขึ้นในช่วงที่ห่างกันเกือบพอดิบพอดีหรือเท่ากับรอบปีปฏิทินใหญ่แบบจีนครบสมบูรณ์ 1 รอบนั่นคือในปีมังกร(มะเส็ง)ที่เป็นธาตุทองเหมือนๆ กัน

แต่ความแตกต่างกันก็มีอยู่มากโขทำนองเช่นเดียวกันในครั้งก่อนนั้นมีศัตรูที่ชัดเจนและความขัดแย้งที่ชัดเจน สหรัฐฯ เพียงแต่ยังไม่อยากจะเข้าสงครามเท่านั้น ในคราวนี้ไม่มีศัตรูที่ชัดเจน เช่นเดียวกับที่ไม่มีสงครามกระจะๆ สถานการณ์ดูสับสนในขั้วขณะนี้ เป็นที่แน่ชัดว่าคณะรัฐบาลสหรัฐฯจะตอบโต้แก้แค้น ผู้กระทำผิดจะต้องถูกลงโทษ แต่จนถึงเวลานี้ยังไม่มีใครออกมาพร้อมหลักฐานยืนยันได้ว่า "พวกนั้น" เป็นใครกันแน่

มีความเป็นไปได้มากกว่า โอซามา บิน ลาเดน มหาเศรษฐีผู้อื้อฉาวชาวซาอุดีอาระเบียซึ่งหลบซ่อนตัวอยู่ในอัฟกานิสถาน เป็นผู้วางแผนใหญ่การโจมตีคราวนี้ แต่กลุ่มของเขาคงจะไม่ได้ถูกแหกรหึม อีกทั้งเท่าที่ผ่านมาก็พิสูจน์ให้เห็นว่าการติดตามร่องรอยของกลุ่มนี้กระทำได้ด้วยความยากลำบากมาก เพราะการจัดตั้งองค์การมีลักษณะสอดร้อยเกาะกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น ยิ่งถ้าหากเกิดไม่ใช่เป็นเขา อะไรๆ ก็ดูยิ่งลวร้ายไปอีก เพราะเท่ากับว่าเรากำลังเผชิญภัยคุกคามซึ่งมาจากเงาดำมืดโดยแท้

อย่างไรก็ตาม สิ่งหนึ่งซึ่งชัดเจนมากได้แก่เรื่องที่ว่าการโจมตีมาจากทิศทางไหน นั่นคือ มาจากทางตะวันออกกลาง และคงน่าจะมีชนวนเหตุจากการประจันหน้ากระหว่างปาเลสไตน์ผู้กำลังเข้าตาจน กับทางฝ่ายอิสราเอล พวกเขาเป็นพวกซึ่งออกมาโห่ร้องแสดงความยินดีกันตามท้องถนนภายหลังการโจมตี ยิ่งกว่านั้นพวกเขายังเป็นพวกเดียวซึ่งมีจุดมุ่งหมายของตัวเองชนิดที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการโจมตีแบบนี้ได้

นี่ต้องถือว่าเป็นทั้งเรื่องดีและเรื่องเลวในเวลาเดียวกันสำหรับสหรัฐฯ มันเป็นเรื่องดีเพราะว่า ตลอดเวลา 10 ปีซึ่งมีฐานะเป็นอภิมหาอำนาจผู้ยืนยงอยู่ได้แต่ผู้เดียวนั้น พวกเขาสร้างศัตรูตัวใหญ่เอาไว้เพียงรายเดียว ที่สามารถจับมือมาดมพิสูจน์ได้อย่างถูกต้อง ไม่ว่าจะไปแอบอยู่หลังฉากอะไรก็ตามที แต่มันเป็นเรื่องเลวเพราะเรื่องนี้ชี้ให้เห็นความล้มเหลวของนโยบายต่างประเทศอเมริกัน - นั่นคือประเทศนี้ไม่เคยเพียรพยายามที่จะเป็นนายหน้าเพื่อให้เกิดข้อตกลงประนีประนอมซึ่งยอมรับกันได้ระหว่างอิสราเอลกับปาเลสไตน์ ด้วยเหตุนั้นสงครามกลางเมืองในตะวันออกกลางจึงดึงลากเอาสหรัฐฯเข้าไปติดกับการประจันหน้ากันระดับท้องถิ่นอีกคำรบหนึ่ง ทั้งที่สหรัฐฯได้ใช้ความพยายามทั้งหลายทั้งปวงเพื่อพาตัวเองให้พ้นออกมา

มองจากอีกแง่มุมหนึ่ง การโจมตีที่เกิดขึ้นในยุคนี้มีต้นตอมาจากการประสบความสำเร็จอย่างยิ่งของสงครามอ่าวเปอร์เซียปี 1991 อันที่จริงสงครามอ่าวเปอร์เซียเป็นความพยายามที่จะตัดขาดความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายการต่อสู้ของชาวปาเลสไตน์กับบรรดารัฐอาหรับทั้งมวล ภายหลังสงครามครานั้นแล้ว สถานการณ์ดูเหมือนทำให้ไม่สามารถขบคิดได้เลยว่า จะมีรัฐอาหรับใดๆ พร้อมที่จะรุอาวุธต่อสู้เพื่อชาวปาเลสไตน์อีก

ยิ่งกว่านั้น การที่อิรักตกอยู่ในสภาพโดดเดี่ยวทางการเมืองอย่างในเวลานี้ ได้ก่อให้เกิดแนวดวงของประเทศซึ่งหวาดหวั่นว่า กระแสคลื่นแห่งความไร้เสถียรภาพจะทะลักเข้าท่วมดินแดนภูมิภาคแถบนี้ ถ้าอิรักมีฐานะเปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าจะในทางแข็งแกร่งขึ้นหรืออ่อนแอลง ความกังวลหลักของประเทศเหล่านี้ เช่น ซีเรีย หรือ อิหร่าน ซึ่งในอดีตเคยเป็นแนวหน้าแห่งการสนับสนุนการต่อสู้ของชาวปาเลสไตน์นั้น เวลานี้ไม่ใช่เรื่องสงครามกลางเมืองในดินแดนที่อิสราเอลยึดครองอยู่เสียแล้ว แต่เป็นเรื่องของการรักษาเสถียรภาพเอาไว้ได้ในท่ามกลางสถานการณ์ระหว่างความเป็นความตาย ที่ดูเหมือนลำบากลำบนจนน่าจะไร้เสถียรภาพ อิรักสามารถจุดชนวนให้ภูมิภาคแถบนี้เกิดความไร้เสถียรภาพอย่างรุนแรง อาทิ โหมกระหน่ำเปลวเพลิงของปัญหาชาวเคิร์ด ตลอดจนความจงเกลียดจงชังในภูมิภาคยืนยันๆ อีกมาก ที่ยังคงคุกรุ่นอยู่ให้ลุกโพลงขึ้นอีกครั้ง ความขัดแย้งในดินแดนที่อิสราเอลยึดครองอยู่ ไม่ได้มีผลกระทบมหาศาลต่อภูมิภาคแถบนี้ได้มากมายขนาดนั้น และอันที่จริงมันก็สอดคล้องไปด้วยกันกับการที่เลบานอนเกิดใหม่กลายเป็นศูนย์กลางการค้าในภูมิภาคขึ้นมาอีกคำรบหนึ่ง

สงครามอ่าวเปอร์เซียประสบความสำเร็จ ในการลดผลกระทบจากอุดมการณ์การต่อสู้ของชาวปาเลสไตน์ที่มีต่อโลกอาหรับให้เหลือน้อยที่สุด จนถึงขั้นที่ทำลายภาพลวงตาเกี่ยวกับความสามัคคีเป็นเอกภาพของโลกอาหรับ หากพิจารณาจากแง่มุมแนวความคิดทางการเมืองของจีนโบราณแล้ว สภาพเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดสถานการณ์ที่จัดการได้ยากยิ่ง ประชาชาติปาเลสไตน์ได้ถูกไล่ต้อนให้จนมุม พวกเขาไม่มีแต้มต่อรองอย่างแท้จริงที่จะนำมาใช้เล่นกับอิสราเอลได้เสียแล้วเนื่องจากพวกเขาหมดความสามารถแล้วที่จะเรียกร้องให้อาหรับสามัคคีกัน อันเป็นพลังความเข้มแข็งของพวกเขามานานหลายสิบปี และถ้าพวกเขารู้สึกว่าถูกอิสราเอลย่ำยีบีฑา ก็จำต้องยอมทนเอา หรือไม่ก็หันไปหามาตรการอันรุนแรงยิ่ง อย่างเช่น การบุกโจมตีแบบพลีชีพ และเมื่อแม้กระทั่งการบุกโจมตีแบบพลีชีพต่ออิสราเอล ยังไม่บังเกิดผลแล้ว พวกเขาก็มีแต่ต้องพยายามกดดันเอากับผู้ที่เป็นคนอุปถัมภ์อิสราเอลมาหลายสิบปีแล้ว นั่นคือสหรัฐฯ

มันจะต้องเป็นแรงจูงใจอันใหญ่หลวงเหลือเกินจึงจะสามารถชักดันให้ผู้คนจำนวนมากกระทำการโจมตีแบบพลีชีพในสหรัฐฯเช่นนั้น โดยย่อมจะต้องมีพลเมืองอเมริกัน และเป็นไปได้ว่าอาจจะมีกระทั่งผู้ที่เป็นอเมริกันในรุ่นที่สองและรุ่นที่สามแล้ว เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย พวกเขาเหล่านี้บางคนต้องเป็นผู้มีการศึกษาสูงและมีความรู้ความเข้าใจที่ละเอียดลึกซึ้งเพียงพอที่จะเป็นนักบินได้ เมื่อขบคิดกันในแง่นี้แล้ว จากการโจมตีคราวนี้เราจึงสามารถมองเห็นได้ว่าระดับความอับจนสิ้นหวังนั้นถึงกับสามารถก้าวข้ามกำแพงทางสังคมไปแล้ว ทั้งที่ปกติแล้วความอับจนมักน่าพาให้คนยากจนที่สุดและไร้หวังที่สุดนั่นแหละเป็นพวกแรกซึ่งเกิดความปรารถนาที่จะพลีชีพของตัวเองเพื่อเป้าหมายอุดมการณ์ มันทำให้เกิดคนที่พร้อมกระทำการแบบใหม่ขึ้น ภายในหมู่ผู้คนซึ่งสามารถทำมาหาเลี้ยงชีพของตัวเองต่อไปได้ โดยจริงๆ แล้วไม่ต้องแยแสสนใจต่อชาวปาเลสไตน์ยากจน ที่บ้านเรือนถูกกองทัพอิสราเอลทลายราบคาบหรอก

สภาพแห่งความอับจนหมดหวังของการโจมตีคราวนี้ทำให้เกิดยุทธศาสตร์แบบหลายหลากเหลี่ยมมุม เนื่องจากมันให้ผลต่อเนื่องในหลายหลากทิศทางเหลือเกิน เป็นไปไม่ได้หรอกที่จะทำสงครามแบบปกติธรรมดาเพื่อสู้กับคนเหล่านี้ ในเมื่อพวกเขาพร้อมที่จะอุทิศชีวิตของตัวเอง และพวกเขาก็เป็นคนกลุ่มเล็กๆ ที่หลบซ่อนอยู่ภายในสายใยของสังคมอเมริกันนั่นเอง เป็นไปไม่ได้หรอกที่จะเปิดฉากการไล่ล่าจองล้างเอากับเงามืดโดยไม่ทำให้ชาวปาเลสไตน์หรือชาวมุสลิมหัวไม่รุนแรงจำนวนหนึ่ง ซึ่งอันที่จริงไม่ได้ปรารถนาที่จะสนับสนุนการก่อการร้ายเลย ต้องกลับกลายเป็นศัตรูใหม่ๆ เพิ่มขึ้นมา ความพยายามของสหรัฐฯควรมุ่งพุ่งเป้าไปยังการจำกัดวงผลกระทบต่อเนื่องจากการโจมตี และขณะที่ไล่ล่าผู้กระทำความผิด ก็ควรต้องหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการโจมตีใหม่ๆ ขึ้นมาอีก

เรื่องนี้ทำให้เราหวนกลับไปสู่ประเด็นซึ่งอาจจะเป็นประเด็นปัญหาแกนหลักที่เดียว เป็นที่ชัดเจนว่า เหตุผลเบื้องหลังการสร้างระบบป้องกันภัยขีปนาวุธแห่งชาติ (เอ็นเอ็มดี) มูลค่านับหมื่นล้านดอลลาร์ อันอ้างว่าเพื่อต่อต้านการโจมตีแบบก่อการร้ายที่อาจเกิดขึ้นจาก "รัฐอันธพาล" นั้น ได้กลายเป็นเหตุผลซึ่งฟังไม่ขึ้นไร้น้ำหนักไปเสียแล้ว หากจะเกิดการโจมตีด้วยขีปนาวุธที่ติดตั้งหัวรบแบบธรรมดาไม่ใช่นิวเคลียร์ เข้าใส่นครนิวยอร์กแล้ว ผลกระทบที่เกิดขึ้นน่าจะน้อยกว่าการโจมตีเมื่อวันอังคารที่แล้วเป็นอย่างมากมายมหาศาล และความเป็นไปได้ที่จะเกิดการโจมตีด้วยนิวเคลียร์จาก "รัฐอันธพาล" ก็ดูเป็นเรื่องห่างไกลนัก เนื่องจากสหรัฐฯสามารถสกัดการแผ่กระจายเทคโนโลยีนิวเคลียร์ไปสู่รัฐเหล่านั้นได้อย่างทรงประสิทธิภาพ ประเทศจำนวนมากซึ่งไม่เต็มใจสนับสนุนหรือกระทั่งคัดค้านโครงการเอ็นเอ็มดีอย่างเต็มตัว ย่อมไม่รั้งรอเลยที่จะชี้ให้เห็นถึงประเด็นนี้ ■

(แปลเรียบเรียงจากรายงานเรื่อง "Palestine: the cornered have cause" ของฟรานเซสโก ซิสซี ผู้สื่อข่างเอเชียไทมส์ออนไลน์ประจำปักกิ่ง เผยแพร่ในเว็บไซต์ www.atimes.com ตั้งแต่ 13 กันยายน 2001)